herpy

AGAMER

Sahara Mastigure

Uromastyx geyri

Uromastyx geyri er en lille, slank tornhale fra klippeområderne i Hoggar- og Aïr-bjergene i det centrale Sahara. Hannen er cinnoberrød, orange eller klart gul, hunnen blegere. Den bliver op til omkring 36 cm, er næsten ren planteæder og graver sig ned i en dyb bund. Den kræver et stort, varmt og tørt terrarie med kraftig UVB og er mere et dyr at se på end at håndtere.

Familie: Agamidae Tidligere navn: *Uromastix geyri; Uromastyx temporalis* Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**30-36 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**15-25 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Klippeboende, jordboende og gravende**
Biotop	**Ørken og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**28-35 °C**
Hotspot	**45-55 °C**
Temperatur, nat	**20-22 °C**
Luftfugtighed	**20-40 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Vinterhvile	**14-16 °C** 10-13 uger
Kost	**Planter**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**8-22 æg**
Kuld pr. år	**1**
Inkubation	**91-96 dage** ved 30,5 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står på CITES liste II og i EU's bilag B (forordning 338/97) som alle arter af Uromastyx. Handel over grænser kræver CITES- og EU-dokumenter, som udstedes af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV). Ingen agamer står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015). Bed sælger om dokumentation for dyrets herkomst.

Om arten

Uromastyx geyri er en forholdsvis lille og slank tornhale efter slægtens målestok, men har som de andre arter en kompakt krop, korte ben og en bred, flad hale dækket af kranse af spidse skæl. Den største kendte totallængde er omkring 36 cm, hvoraf halen udgør knap halvdelen, og gennemsnittet ligger omkring 34 cm. Voksne dyr vejer omkring 200-250 g.

Arten hører til slægtens mest farvestærke. Hannerne er enten cinnoberrøde til orange eller klart gule med mørkebrune snirkler, og i handlen skelnes der derfor mellem en "rød" og en "gul" form; forskellen er kun farven. Hos hannen fortsætter rygfarven og tegningen ned på bugen. Hunnen er blegere og mere sandfarvet med lyst orange tegning på ryggen og en lys, ensfarvet bug. Farverne bliver kraftigere, når dyret er varmt.

Arten blev beskrevet i 1922 og er opkaldt efter den tyske ornitolog Hans Geyr von Schweppenburg, der bragte de første dyr til Europa. Den blev længe ført som underart af *Uromastyx acanthinura*, men regnes siden 2001 som en selvstændig art. Status for navnet *Uromastyx temporalis* er uafklaret.

Dyrene er rolige, dagaktive og stationære. De bliver sjældent rigtig tamme og er bedst som dyr, man ser på, ikke dyr, man håndterer. Selve pasningen er forholdsvis enkel, når temperatur, UVB og kost er i orden, og arten er en af de tornhaler, der oftest ses i handlen. Den yngler kun sjældent i fangenskab.

Læs mere: Lys og UVB

Udbredelse og levested

Uromastyx geyri lever i det centrale Sahara: i Hoggar-bjergene i det sydlige Algeriet, i Aïr-bjergene i det nordlige Niger og i det nordøstlige Mali. Typelokaliteten ligger i Hoggar.

Arten er knyttet til klippefyldte områder i 500-2.000 meters højde og har et forholdsvis lille og afgrænset udbredelsesområde.

> **Oprindelig udbredelse:** Algeriet, Mali og Niger.

LEVESTED

Uromastyx geyri lever i klippeørken, hvor den holder til på klippeknolde og stenede skråninger i de centrale saharabjerge. Arten er landlevende og dagaktiv og lever næsten udelukkende af planter. Som andre tornhaler søger den ly i sprækker og huler mellem stenene, hvor det er køligere og mere stabilt end på overfladen.

Arten har ikke brug for en lang vinterhvile. Om vinteren er dyrene aktive i kortere tid af dagen, men soler sig og æder stadig. Hvor længe den kølige periode varer i naturen, er ikke dokumenteret.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Pasning

TERRARIET

Et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 120 × 60 × 60 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. Det er større, end almindelige glasterrarier kan tilbyde, så vælg et terrarie i træ, PVC eller plast med front af glas. Tre faste sider giver ro, især for nyindkøbte dyr.

Bunden graves og skal derfor være dyb: mindst 10 cm, gerne mere, af fint sand eller sandet jord. En blanding af halvt sand, 30 % jord uden gødning og 20 % ler holder gangene oppe. Hold de øverste par centimeter tørre, og fugt kun lidt i dybden. Undgå kalksand og knuste valnøddeskaller, som kan give tarmtilstopning. Ekskrementer og urinsyre fjernes dagligt, og bunden skiftes helt hver 3.-4. måned. Syge eller sårede dyr flyttes midlertidigt over på køkkenrulle.

Terrariet skal åbne i fronten og have god ventilation, helst med netlåg. Byg solpladsen af flade sten eller sandsten i forskellige højder under varmelampen, gerne som en stak med mellemrum, så dyret kan krybe ind og vælge sin temperatur. Sæt stenene fast, så de ikke vælter, når dyret graver under dem. Et par grene eller rødder højere oppe, men væk fra solpladsen, giver ekstra klatreplads. Giv mindst tre skjul pr. dyr, fx buede barkstykker, fordelt mellem den varme og den kølige side. Varmelamper afskærmes, så dyret ikke kan røre dem. Hold ét dyr i hvert terrarie, og hold aldrig forskellige arter af *Uromastyx* sammen.

Læs mere: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Solpladsen skal have en overfladetemperatur på 45-50 °C, målt med et infrarødt termometer lige under lampen, og de varmeste sten må gerne nå 55 °C. Resten af terrariet ligger om dagen på 28-35 °C. Varmen skal komme ovenfra, fx fra en halogenspot eller en kraftig UVB-lampe, der også giver varme, aldrig fra en varmemåtte under bunden: dyret flytter sig ikke i tide fra en for varm bund og kan blive forbrændt. Er der mere end ét dyr i terrariet, skal der være flere solpladser med afstand imellem, så dyrene ikke slås om varmen.

Om natten slukkes varmen, og temperaturen må falde til 20-22 °C. Dyret skal hele tiden kunne trække sig væk fra varmen.

U. geyri har ikke brug for en lang, kold vinterhvile. Fra november til januar sænkes nattemperaturen gradvist til 14-16 °C, mens dagen er uændret med 12 timers lys og fuld solplads. Dyrene er så aktive i kortere tid, begynder først at sole sig omkring middag og æder mindre. I februar hæves nattemperaturen igen over et par uger. Giv kun den kølige periode til sunde, velnærede dyr, og vej dem før og under den.

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være lav, 20-40 %, målt ved bunden i den kølige side. Vedvarende høj luftfugtighed gør dyret sygt. En let sprøjtning af bunden en gang om ugen er nok; den hæver kortvarigt fugten, og dyrene drikker af og til af dråberne. Bunden fugtes lidt i dybden, så gangene holder, mens de øverste centimeter er tørre.

Dyret får næsten alt sit vand gennem føden. En lille skål med frisk vand skader ikke i et velventileret terrarie. Skift vandet dagligt.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og har brug for kraftigt lys. Brug en LED-lampe eller et lysstofrør på ca. 6500 K som dagslys ud over varmelampen. UVB er nødvendigt: arten hører til Ferguson-zone 3, og UVB-kilden skal give et UV-indeks på 4,5-6 ved solpladsen og gerne 6-8 dér, hvor dyret ligger tættest på lampen. Kontrollér med en UV-måler, og skift rør og pærer efter producentens anvisning. Dagen er 12 timer hele året.

FODER

Uromastyx geyri er planteæder og bliver let for fed i terrariet. Fra forår til efterår er friske vilde planter det bedste foder: mælkebøtteblade og -blomster, vejbred, svinemælk og kløver, altid uden sprøjtemidler. Om vinteren erstattes de af endivie, koriander, karse, sennepskål, cikorie og lidt revet gulerod. Voksne fodres 4-5 gange om ugen om sommeren og 3-4 gange om ugen om vinteren, og i den kølige periode halveres portionerne.

Bælgfrugter og korn, fx en blanding af bønner, ærter og linser, der er udblødt i 48 timer, gives kun hver 3.-4. uge, fordi de ellers fører til fedme. Insekter bliver ædt med stor lyst, især græshopper, og kan gives hver anden uge. Frugt er en sjælden godbid. Giv hellere mindre og sjældnere end for meget: et slankt, aktivt dyr er sundere end et fedt.

Drys maden med et kombineret kalk- og vitamintilskud med D3 en gang om ugen. Unger fodres hver dag.

Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Voksne dyr er rolige og stationære, men hannerne er territoriale over for hinanden. I yngletiden nikker de med hovedet, hvæser, krummer ryggen og bider hinanden i nakken og siderne. Hold aldrig to hanner sammen. Hold dyrene enkeltvis eller som et par; et par kræver et terrarie, der er mindst dobbelt så stort som minimummet, og selv da er det ingen garanti. Unger kan holdes sammen, til de nærmer sig kønsmodenhed.

Et nyt dyr skal have fred i de første uger. Opdrættede dyr falder hurtigst til, mens vildfangne kan være op til seks måneder om det. Har dyret ikke ædt efter to uger, skal en dyrlæge se det. Håndtér ikke dyret i tilvænningen, ud over vejning, og dæk eventuelle glassider til. Bagefter kan du tilbyde foder fra hånden. Nærm dig langsomt og altid nedefra, aldrig oppefra, for det ligner en rovfugl. Hold dyret uden for terrariet i højst en time ad gangen, fordi det har brug for varmen. Vej dyret en gang om måneden, og søg dyrlæge ved stort vægttab. Vask hænder efter kontakt, for krybdyr kan bære salmonella.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hos hannen fortsætter rygfarven og tegningen ned på bugen, mens hunnen har en lys, ensfarvet bug og som regel blegere farver. Bøjes halen forsigtigt opad, ses hemipenis-bulges ved haleroden hos hannen. Nyklækkede unger er for små til, at kønnet kan bestemmes sikkert.

Alder og størrelse ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten. Hos den nærtstående *U. acanthinura* er dyrene kønsmodne omkring fire år gamle. Sæt kun velnærede, fuldvoksne dyr i avl.

PARRING

Den kølige periode om vinteren sætter avlen i gang. Hannerne bliver urolige allerede fra november og viser sig med hovednik, hvæsen og cirkling, og parringen finder sted, når nattemperaturen er hævet igen i februar. Parringen sker kun på én tid af året, så hunnen kan blive hos hannen efter æglægningen. Hold øje med, at hunnen ikke bliver såret, og skil dyrene ad, hvis det går for vidt.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger æggene op til omkring to måneder efter parringen, typisk i april. Op til æglægningen soler hun sig tidligere og længere end normalt og holder kropstemperaturen på 45-48 °C, og æggene kan ses gennem siderne, når hun ligger under lampen. Kuldet er på 8-22 æg.

Sæt en lægekasse ind i god tid, fx en uigennemsigtig plastkasse på 30 × 20 × 20 cm med et hul i låget og 15 cm fugtig kokosfibre. Byg sten op omkring kassen, så hunnen let kan komme ind, og dæk indgangen med bark. Temperaturen i kassen skal være 28-32 °C. Hunnen graver af og til i nogle dage, før hun lægger æggene, og selve lægningen tager omkring halvanden time.

Efter æglægningen er hunnen udmagret. Fodr hende hver dag, til hun er i god stand igen, og tag gerne hannen ud imens, så du kan følge, hvor meget hun æder. Med god pleje kan hun yngle hvert år.

INKUBATION

Æggene er meget bløde, så flyt dem forsigtigt. Læg dem halvt nedsænket i en lufttæt boks med vermiculit blandet med vand i forholdet 3:1. For meget vand i rugemediet giver skimmel og revnede æg. Det hjælper at lægge en plastrist mellem æg og rugemedie, så mediet kan holdes vådt, uden at æggene ligger direkte i fugten. Læg fugtig sphagnum i hjørnerne; luftfugtigheden i boksen skal være 90-95 %. Løft låget hver 3.-4. dag for at lufte ud, og lys æggene igennem efter et par uger for at se, om der er blodkar.

Ved 30,5 °C klækker æggene efter 91-96 dage. Ungerne kan være et døgn eller mere om at komme helt ud af ægget.

OPDRÆT AF UNGER

Nyklækkede unger vejer 5,6-6,5 g. Lad dem ligge et par dage på fugtigt køkkenrulle, til navlen er tørret ind, og flyt dem derefter til et terrarie på mindst 90 × 45 × 45 cm med samme temperaturer, solplads og UVB som de voksne.

Fra 5-7 dage efter klækningen fodres ungerne hver dag med de samme planter som de voksne, fint snittet og strøet ud over stenene, så alle kan komme til. Små græshopper og udblødte, knuste bælgfrugter bliver også ædt. Drys et kalk- og vitamintilskud over maden hver 7.-10. dag. Sprøjt stenene hver dag de første par måneder, for ungerne drikker af dråberne. Adskil ungerne, før de bliver kønsmodne.

Sundhed og typiske fejl

De fleste problemer skyldes for lidt varme eller UVB, for høj luftfugtighed og forkert kost:

- Knoglesvind (sekundær nutritionel hyperparathyreoidisme) ved for lidt UVB, kalk og D3.
- Luftvejsbetændelse og slim ved konstant høj luftfugtighed.
- Fedme ved for store portioner og for mange bælgfrugter, frø og insekter.
- Tarmtilstopning ved kalksand, valnøddeskaller og for lav temperatur.
- Forbrændinger fra varmemåtter og ubeskyttede lamper.
- Bid og sår, når to hanner holdes sammen.
- Parasitter hos nyindførte dyr. Hold nye dyr i karantæne i 3-6 måneder.
- Skorpede sår på læberne og huden, som kan skyldes bakterien *Devriesea agamarum*. Den smitter mellem agamer og kan kun bekæmpes med dyrlægebehandling og grundig desinfektion af terrariet.
- Æglægningsbesvær hos hunner uden egnet lægeplads.

Et sundt dyr er rundt og fast, har klare øjne og æder regelmæssigt. Vægttab, manglende appetit og sløvhed kræver en dyrlæge med erfaring i krybdyr.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.